

Asia: Unifin lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi tutkimustietovarannosta**Viite: HE 177/2021 vp / Asiantuntijapyyntö 21.10.2021**

Suomen yliopistojen rehtorineuvosto UNIFI ry kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä laiksi tutkimustietovarannosta ja toteaa, että lakiesitys tutkimustietovarannosta on hyödyllinen ja tarpeellinen. Tutkimusta ja tutkijoita koskevan tiedon kerääminen yhteiseen tietovarantoon ja siihen liittyvä avoin tietopalvelu lisäävät suomalaisen tieteen ja tutkimuksen sekä erityisesti osaamisen näkyvyyttä sekä Suomessa että kansainvälisesti. Avoin tietopalvelu helpottaa merkittävästi tietojen löydettävyyttä, saavutettavuutta ja käytettävyyttä. Se myös edistää välillisesti tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnan (TKI-toiminta) tulosten näkyvyyttä ja vaikuttavuutta.

On tärkeää, että tietojen tallentaminen tutkimustietovarantoon on tutkustoimijoille vapaaehtoista. Samoin on kannatettavaa, että tutkimustietovarantoon kerätään tiedot olemassa olevista lähteistä ja että myös tutkustoimijoilla on oikeus saada tietoja tutkimustietovarannosta avoimien rajapintojen kautta. Toivottavaa on, että tutkustoimijat liittyvät tietovarantoon mahdollisimman laajalti, jotta avoin tietopalvelu antaa kattavan näkyvyyden Suomessa tehtyyn TKI-toimintaan ja osaamiseen.

Lisäksi Unifi esittää seuraavat yksityiskohtaisemmat kommentit:

- Lakiesityksessä opetus- ja kulttuuriministeriö toimii tietovarannon rekisterinpitäjänä. Unifi pitää tätä kannatettavana.
- Unifi pitää hyvänä ratkaisuna sitä, että yksittäisen tutkijan tietojen näkyvyyden ja kolmannelle osapuolelle luovutuksen edellytyksenä avoimen tietopalvelun kautta on tutkijan oma, aktiivinen päätös ja että tutkija voi itse hallita luovutettavia tietoja tutkijaprofiiliin kautta.
- On huomioitava, että erityisesti tutkijoiden tietojen osalta on yksittäisiä tietoja, joiden oikeellisuutta ja paikkaansapitävyyttä tutkustoimijan ei ole mahdollista tarkastaa, eikä tutkustoimija voi näin ollen vastata niiden oikeellisuudesta. Myös tietojen yhdistäminen eri lähteistä voi aiheuttaa virheitä.
- Lainsäätäjän tulee huolehtia siitä, että tutkustoimijoilla on oikeus luovuttaa 3 §:n 2 momentin mukaisia tietoja tutkimustietovarantoon, sillä yliopistoilla ei ole mahdollisuutta toteuttaa tähän tarkoitukseen suostumusten hallinnointia.
- Hallituksen esityksen mukaisesti tutkijaprofiiliin tunnistautuminen ja tietojen liittäminen tiettyyn tutkijaan perustuvat ORCID-tunnisteeseen. ORCID-tunnisteesta on käytännössä muodostunut standardoitu tapa tunnistaa tutkija. Unifi ehdottaakin, että 5 §:n perustelutekstissä huomioidaan, että ORCID-tunniste on yhteensopiva ISNI ISO-standardin (ISO 27729) kanssa. Unifin näkökulmasta ORCID-tunnisteen käyttö

lakiesityksen mukaisesti on perusteltua. On kuitenkin huomattava, että yliopistot eivät voi työnantajina velvoittaa tutkijoita ottamaan ORCID-tunnusta käyttöön.

Suomen yliopistojen rehtorineuvosto Unifi ry, Finlands universitetsrektorers råd Unifi rf

Keijo Hämäläinen
puheenjohtaja

Tanja Risikko
toiminnanjohtaja